

Paleolit

Paleolithic

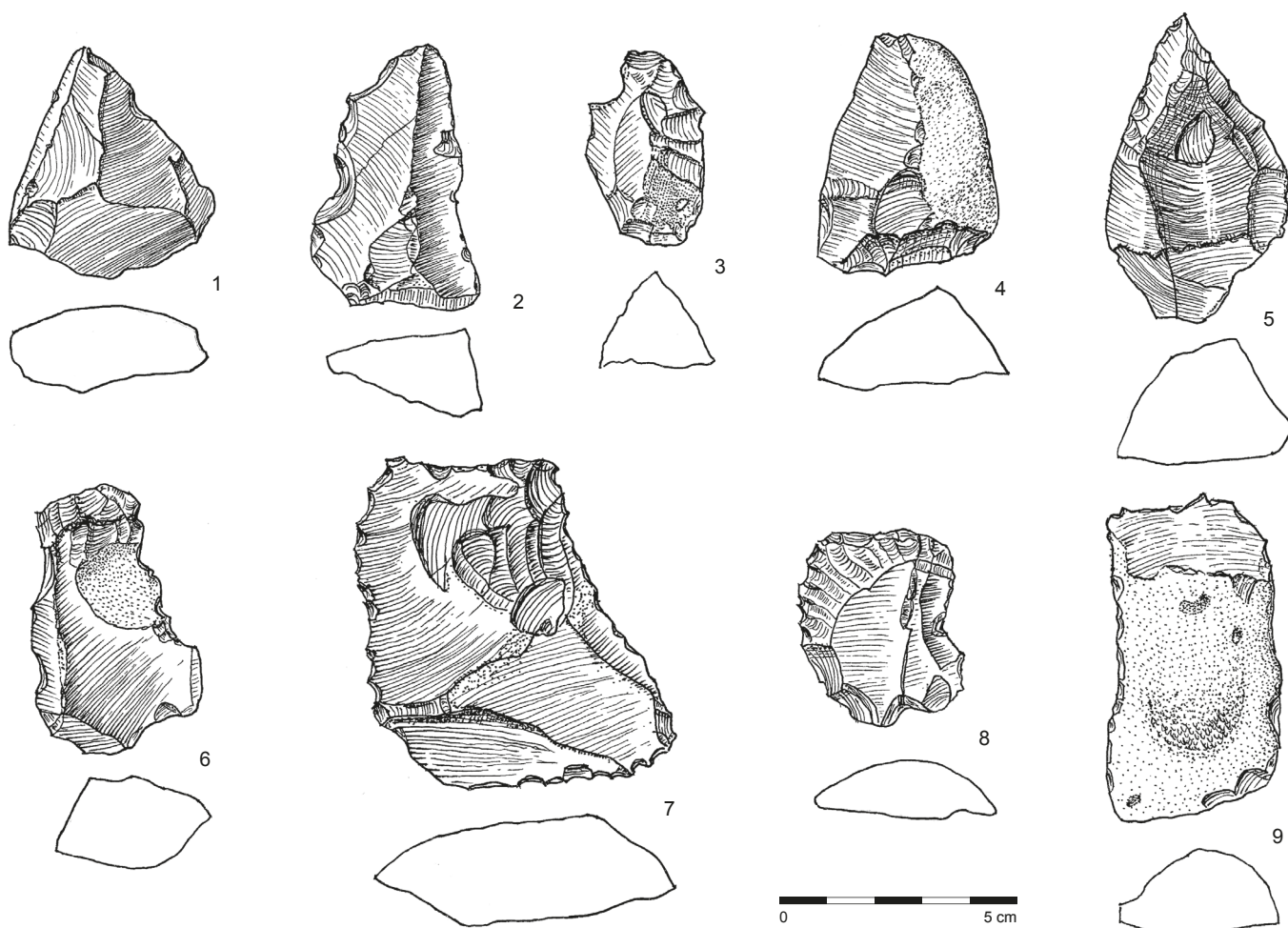
Bílovec (k. ú. Bílovec-Horní Předměstí, okr. Nový Jičín) Tísek 2

Střední paleolit. Sídliště. Povrchový sběr. Průzkum. Uložení nálezu: dočasně u autorů.

Lokalizace: WGS-84: 49.7779414N, 18.0037117E

Novou archeologickou lokalitu objevil člen Archeologického klubu v Příboře J. Diviš v dubnu 2022, jižním směrem od obce Tísek. Opakovanými povrchovými sběry bylo získáno do roku 2024 celkem 82 kusů kamenné štípané industrie (obr. 1). Na lokalitě se vyskytuje hojně břidlice a křemen, v menší míře byl zaznamenán také rohovec. Ze silicity glacienních sedimentů je vyrobena většina paleolitických nástrojů. Menší množství

nástrojů bylo zhotoveno také z křemene. Silicity glacienních sedimentů a samotné nástroje jsou převážně bez bílé patiny, přesto je jasné, že z hlediska morfologického, použité technologie a zastoupení jednotlivých typů nástrojů se jedná o nástroje ze starší doby kamenné, náležející pravděpodobně střednímu paleolitu. Z přehledu paleolitických nálezů vyplývá, že počtem dominují drásadla (18 ks) a škrabadla (11 ks), následují nevýrazné hroty na ústěpech (10 ks), rydla (5 ks) a kombinace – nejčastěji typu škrabadlo/rydlo (4 ks). Nejbližší paleolitická lokalita od popisované lokality Tísek 2 je lokalita Tísek – Folinky. Centra obou lokalit jsou vzdálená od sebe jen asi 0,5 km. Na nověji objevené lokalitě Tísek 2 nebyl dosud nalezen žádný listovitý hrot, naopak na lokalitě Tísek – Folinky bylo J. Divišem vyhledáno již sedm kusů těchto typů hrotů a další ještě ve zlomcích.



Obr. 1. Bílovec. Výběr z kamenné štípané industrie z lokality Tísek 2. 1 – Hrot; 2 – nůž s vrubem; 3, 4, 7 – drásadla; 5 – rydlo; 6, 8 – škrabadla; 9 – nůž. Kresba D. Fryč.

Fig. 1. Bílovec. Selection of chipped stone industry from the Tísek 2 site. 1 – Point; 2 – notched knife; 3, 4, 7 – sidescrapers; 5 – burin; 6, 8 – endscrapers; 9 – knife. Drawing by D. Fryč.

Přes prostorovou blízkost obou stanovišť je z rozboru kamenné industrie patrné, že se z technologického hlediska a ze zastoupení vúdčích typů nástrojů nejedná o stejnou technologickou skupinu. Na lokalitě Tísek 2 jsou nástroje středopaleolitické, kdežto nástroje na lokalitě Tísek – Folinky jsou zastoupeny typy nástrojů, které by mohly signalizovat také příslušnost ke starší fázi mladého paleolitu, a to aurignacienu.

Literatura

Diviš, J. 2022: Paleolit Poodří. *Archeologie Moravy a Slezska XXII*, 30–81.

Summary

In April 2022, a new Paleolithic site was discovered near Tísek (Bilovec-Horní Předměstí cadastral area, Nový Jičín District), where 82 pieces of chipped stone industry, mainly made of glacial silicites and quartz, had been collected by 2024 (Fig. 1). The typo-technological characteristics indicate that the tools belong to the Middle Paleolithic, with endscrapers and side scrapers being the most common. Despite the site's proximity to Tísek – Folinky, the tool assemblages differ significantly.

Jan Diviš, Daniel Fryč

Brankovice (okr. Vyškov)

„Široké galašky“.

Mladý paleolit. Ojedinelé artefakty. Povrchový nález. Průzkum. Uložení nálezu: dočasně u autora.

Lokalizace: WGS-84: 49.1640539N, 17.1411697E

Severně od obce Brankovice na výrazném kopci v trati „Široké galašky“, přibližně 10 m severovýchodně od triangulačního bodu kóty 308 m našel autor zprávy dne 28. 8. 2024 čepel ze silicitu gracigenních sedimentů a úštěp z rohovce typu krumlovský les, obojí se silnou patinou. Poloha je velmi nápadná, obtékána třemi vodotečemi a leží v přirozeném koridoru pro průchod ze Ždánického lesa do Zdounecké brázdy. Před rokem 1941 zde byl podle M. Mazálka nalezen fragment bíle patinované čepele.

Vyvozovat na základě nevýrazných typů štípané industrie závěry o kulturní příslušnosti k aurignacienu, jak je psáno v mapových aplikacích Národního památkového ústavu, se mi jeví jako poněkud odvážné, a ani výrazná poloha místa, která je jinak pro aurignacien typická, mě však již vzhledem k nově objeveným a dosud nepublikovaným bohatším stanicím v Litenčické pahorkatině (některé nálezy přísluší epigravettienu a epiaurignacienu) vede k opatrnosti. Než bude k dispozici typologicky výraznější kus, nebo ještě lépe soubor, držel bych se obecného zařazení této lokality do mladého paleolitu.

Literatura

Mazálek, M. 1960: Paleolitický výzkum Bučovska na Moravě. *Časopis Moravského musea v Brně XLV*, 27–68.

Summary

On the prominent hill in the 'Široké galašky' field (Brankovice cadastral area, Vyškov District), approximately 10 m north-west of the triangulation point at a 308 m elevation, a blade made from siliceous glacial sediments and a flake of Krumlovský-les type chert were recovered, both heavily patinated.

Petr Šmácho

Brno (k. ú. Bohunice, okr. Brno-město)

Bohunice; Ul. Jihlavská, ul. Dlouhá, parc. č. 1240/11.

Bohunicien. Sídliště. Skupina/síť sond. Záchraný výzkum. Uložení nálezu: Ústav archeologické památkové péče Brno, v. v. i.

Lokalizace: WGS-84: 49.1726586N, 16.5848844E

Začátkem roku 2024 byla zahájena výstavba nové polyfunkční budovy v Brně-Bohunicích, u křižovatky ulic Jihlavská a Dlouhá. Během hloubení až cca 10 m hluboké základové jámy se v hloubce 2 až 3 m narazilo na geologickou vrstvu datovanou do období mladého paleolitu, do období bohunicien (cca 40 000 až 35 000 př. n. l.), známého z minulých nedalekých výzkumů (Škrdla, Tostevin 2003; 2005). Na její úrovni bylo dokumentováno více než 20 uhlíkových čoček (možných zbytků ohnišť), víceméně rovnoměrně rozprostřených po ploše stavby. Na jednom místě bylo přistoupeno k dokumentaci profilu o výšce cca 7 m, na kterém lze v rámci Moravy unikátně sledovat vývoj prostředí od poslední doby meziledové (před cca 120 tisíci lety) po konec doby ledové (před 12 tisíci lety). Ve spolupráci s kolegy z Ústavu geologických věd Masarykovy Univerzity a Archeologického ústavu AV ČR, Praha, v. v. i., bylo odebráno množství vzorků pro přírodovědné analýzy (palynologie, makrozbytky, antrakologie, sedaDNA aj.), které budou dále zkoumány v rámci projektu „Připravení na budoucnost: porozumění dlouhodobé odolnosti lidské kultury“, což napomůže rekonstruovat vývoj osídlení a přírodního prostředí Střední Evropy v době ledové.

Literatura

Škrdla, P., Tostevin, G. 2003: Brno (k. ú. Bohunice, okr. Brno-město). *Přehled výzkumů* 44, 188–192.

Škrdla, P., Tostevin, G. 2005: Brno-Bohunice, analýza materiálu z výzkumu v roce 2002. *Přehled výzkumů* 46, 35–61.

Summary

In 2024, a rescue archaeological excavation was carried out in the cadastral area of Bohunice (Brno-City District), near the junction of Dlouhá and Jihlavská streets. The excavation revealed traces of human activity (hearths) dated to the Bohunician period.

Jiří Zubalík

Brno (k. ú. Holásky, okr. Brno-město)

Holásky, Tuřany; „U Tuřan“.

Mladý paleolit. Ojedinelý artefakt. Povrchový nález. Průzkum. Uložení nálezu: dočasně u autora.

Lokalizace: WGS-84: 49.1432931N, 16.6607319E

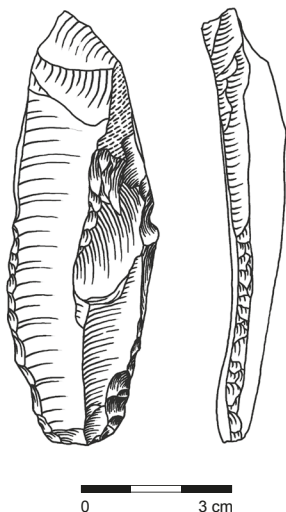
V roce 2019 byl při povrchovém průzkumu rozsáhlé dílny na broušenou industrii, nacházející se na pomezí katastrů Brno-Holásky a Brno-Tuřany v polní trati „U Tuřan“ (Bílá 1974; Trnová et al. 2024) nalezen artefakt v podobě středního klínového rydla (obr. 2). Oblast výskytu neolitických nálezů je situována na mírném svahu, pozvolna klesajícím k jihovýchodu směrem k Tuřanskému potoce. Nadmořská výška v místě nálezu paleolitického artefaktu zhruba na jižním okraji neolitické dílny činí 227 m.

Bezprostřední podloží v místě nálezu je tvořeno hrubými až balvanitými štěrky pleistocenní tuřanské terasy pestrého litologického složení, v jejímž podloží se nachází miocenní písky a vápnité jíly odkryté v dnes již nefunkční a nepřístupné

pískovně při západním okraji lokality. V nadloží šterků, které vystupují spíše ve východní části svahu s mírně nižší nadmořskou výškou, jsou uloženy sprašové hlíny.

Střední klínové rydlo je vyrobeno na distální části velké čepel z jemného pazourku. Šedobílá patina pokrývá stejnoměrně obě strany, nepravidelně proužky na obou plochách, zřejmě organického původu, jsou patinovány silněji do běla. Suportem je čepel s několika sériemi stejnosměrných dorsálních negativů, jejíž hřbet byl snížen dodatečnou reparací. Nejde tedy o čepel vodičí. Původně čepel nesla oboustrannou retuš, zachovanou nyní pouze v dolní polovině. Výše byla odstraněna rydlými údery, zleva minimálně třemi, zprava asi dvěma. Dochovaly se ovšem jen stopy těch rydlých úderů, které nedosáhly distálních konců negativů po úderech starších. Poslední jsou dva krátké negativy na levé straně rydla.

Nástroj jeví vyspěle mladopaleolitický ráz a spadá pravděpodobně do některé z jeho mladších fází. Jiné patinované artefakty ze silicitu se na lokalitě nevyskytly.



Obr. 2. Brno-Holásky. Klínové rydlo. Kresba T. Janků.

Fig. 2. Brno-Holásky, Dihedral burin. Drawing by T. Janků.

Literatura

- Bílá, M. 1974:** Štípaná, broušená a „ostatní“ kamenná industrie z neolitického sídliště „U Holásek“. Rkp. diplomové práce. Univerzita J. E. Purkyně v Brně. Přírodovědecká fakulta. Katedra mineralogie a petrografie. Uloženo: Ústřední knihovna Přírodovědecké fakulty Masarykovy univerzity.
- Trnová, K., Gadas, P., Bartík, J., Buriánek, D., Přichystal, A., Slavíček, K. 2024:** Metabasite Artefacts from the Neolithic Settlement at Brno-Holásky/Tuřany Compared to the Potential Source Rocks within the Želešice Metabasite Body Based on Petrography and Mineralogy. *Interdisciplinaria Archaeologica. Natural Sciences in Archaeology* XV(1), 77–92.

Summary

A medium-sized dihedral burin on a flint blade (Fig. 2) was found at the settlement site in the cadastral area of Holásky (Brno-City District), where a substantial assemblage of unpatinated chipped stone industry, along with evidence for the workshop production of polished tools, was also recovered.

Petr Gadas, Martin Oliva

Brno (k. ú. Líšeň, okr. Brno-město)

„Brněnská podkova“.

Magdalénien. Ojedinělý artefakt. Náhodný zásah/nález. Průzkum. Uložení nálezu: Moravské zemské muzeum – Ústav Anthropolos.

Lokalizace: WGS-84: 49.2342881N, 16.7233667E

V létě 2018 našel autor zprávy na hranici katastru Brna-Líšeň na žluté turistické cestě pod hradiskem Chochola, cca 50 m západně od známého paleontologického naleziště trilobitů ve výchozu březinských břidlic, reziduum čepelkového jádra z kvalitního částečně patinovaného silicitu. Artefakt, který pravděpodobně souvisí s magdalénienským osídlením nedalekých jeskyní, byl vyplaven po bouři a jen částečně vyčníval nad povrch pěšiny ve svahu.

Literatura

Neuvezeno.

Summary

In the summer of 2018, a residual blade core made of high-quality, partially patinated silicite was discovered on the yellow hiking trail below the Chochola hillfort, near the boundary of the Líšeň cadastral area (Brno-City District).

Petr Šmácho

Brno (k. ú. Líšeň, okr. Brno-město)

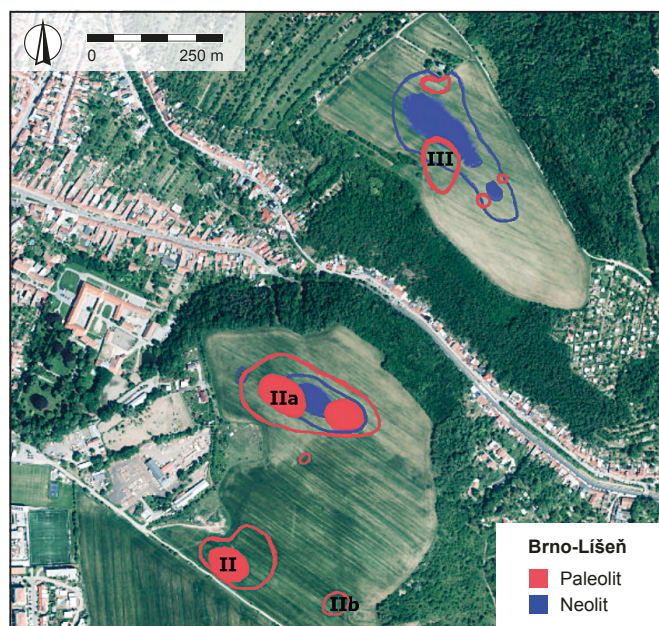
„Kostelíček“; Brno-Líšeň III.

Střední paleolit. Magdalénien. Ojedinělé artefakty. Povrchový sběr. Průzkum. Uložení nálezu: Moravské zemské muzeum – Ústav Anthropolos.

Lokalizace: WGS-84: 49.2083003N, 16.7055300E

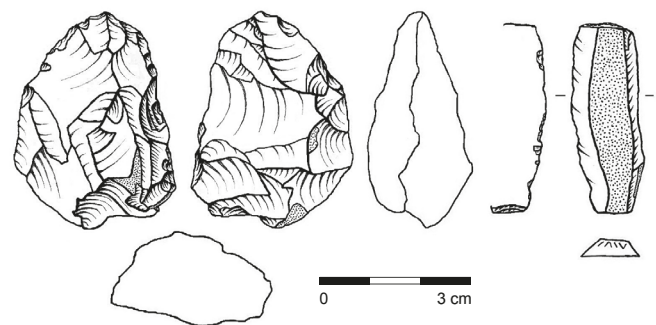
Archeologická lokalita na nápadném návrší v Líšni v trati „Kostelíček“ byla známa již před sto lety J. Kniesovi. V polovině třicátých let 20. století zde sbíral štípanou industrii J. Lavický, který ve svém archeologickém deníku (Lavický 1935–1943) uvádí, že zde na ploše 50 × 20 m na vrstevnici 330 m n. m. (podle Topografické sekce 3. vojenského mapování 1 : 25000) převládá neolit. Jeho deník obsahuje i protokol ze dne 19. 12. 1936, z něhož vyplývá, že z této lokality předal 40 kusů nalezených artefaktů do Oddělení moravského pravěku Zemského muzea v Brně. Od roku 1936 a ve čtyřicátých letech zde sbírali V. Gebauer, E. Furthner a K. Valoch, který z této polohy souhrnně eviduje čtyři retušované paleolitické nástroje (malý bifas, zlomek listovitěho hrotu, škrabadlo, dvojité jádrovitý hoblík) a k nim průvodní debitaž.

V průběhu cca deseti sběrů autor zprávy na lokalitě zaznamenal čtyři drobné koncentrace paleolitické štípané industrie a náleзовou situaci se pokusil zachytit zákresem do ortofotomapy (obr. 3). Nejvýchodnější z nich se nachází na temenu kopce v polní trati „Kostelíček“ a další nedaleko jižním směrem, v místě, kde se nad zásypem pro bažanty láme svah jiho-jihozápadním směrem. Tyto dvě polohy byly sice co do počtu nalezených kusů paleolitické štípané industrie nejbohatší, avšak jednalo se jen o úštěp a drobný výrobní odpad a ani jeden formální nástroj. Podle K. Valocha (1950) se paleolitická industrie nacházela ponejvíce na rozhraní dnes již zrušeného velkého třešňového sadu a pole. Toto zpřesňuje M. Oliva (Oliva 1985), který uvádí, že tomu tak mělo být v nadmořské výšce 335 m



Obr. 3. Brno-Líšeň. Nálezové klastry Brno-Líšeň II a III. Autor P. Šmacho.

Fig. 3. Brno-Líšeň. Find clusters of Brno-Líšeň II and III. Author P. Šmacho.



Obr. 4. Brno-Líšeň. Bifaciální artefakt a opotřebovaná čepel. Kresba P. Šmacho.

Fig. 4. Brno-Líšeň. Bifacial artefact and blade with use-wear traces. Drawing by P. Šmacho.

jihozápadně od kostelíčka, nezmiňuje však odtud ani jediný formální nástroj. Mám však za to, že v uvedené publikované zprávě se jedná o chybu ve velkém písmenu a správně se mělo jednat o „Kostelíček“ jako označení pro polní trať, a nikoli kostelíček jako označení pro kapli Panny Marie Pomocné neboť místo jihozápadně od kaple podle historického leteckého snímkování z roku 1947 neodpovídá Valochově popisu, a navíc později zde povrchový sběr nebyl ani dost dobře možný, protože se prostor nachází v oplocené zahradě a při revizním sběru se mi jevil jako nálezově sterilní. Pokud ovšem Olivou uváděná nadmořská výška se nachází na jihozápadním svahu polní trati (tj. jihovýchodně od kaple), pak to přesně odpovídá prostřední koncentraci mých povrchových nálezů na souřadnicích 49.2083003N, 16.7055300E. Z posledních dvou sběrů odtud pochází bifaciální artefakt z místy až korozivně patinovaného spongolitu, datací příslušející nejspíš na závěr středního paleolitu, a opotřebovaná čepel ze slabě patinovaného silicitu krakovsko-čenstochovské jury, která pochází nejspíše z magdalenieny (obr. 4). Za určení suroviny čepele děkuji A. Přichystalovi. V tomto místě bylo autorem zprávy v minulosti vyzvednuto čepelové jádro se složitými opravami, publikované již M. Olivou (Oliva 2020). Ve stejném článku publikované vyklenuté drásadlo však leželo v západní

koncentraci nálezů, asi 10 m od okraje pole na souřadnici 49.2094619N, 16.7053906E pod vrcholem kóty 346 m n. m. (na některých mapách chybně uváděnou jako 363,5 m n. m., tato chyba výškopisu byla posledně převzata i M. Olivou).

Poměrně hojnou nepatinovanou neolitickou štípanou industrií lze na „Kostelíčku“ sbírat po celém hřebetu, přičemž její největší výskyt a zároveň nejvýraznější kusy byly autorem zprávy nalezeny na jižním svahu v asi 100 m dlouhém a 50 m širokém pásu přibližně kopírujícím vrstevnici 340 m n. m. jiho-jihovýchodně od kaple.

Literatura

Lavický, J. 1935–1943: *Steinzeit* [deník]. Rkp. Uloženo: archiv Ústavu Anthropos, Moravské zemské muzeum, č. AD/28.

Oliva, M. 1985: Příspěvek k lokalizaci paleolitických nálezů v okolí Brna-Líšeň (okr. Brno-město, Brno-venkov).

Přehled výzkumů 1985, 19–21, obr. 12–13.

Oliva, M. 2020: Brno (k. ú. Líšeň, okr. Brno-město).

Přehled výzkumů 61(1), 128.

Valoch, K. 1950: Sídliště diluviálního člověka na půdě Velkého Brna.

Příroda 43, 22–26, 56–57.

Summary

At the historically multi-period site Líšeň III in the ‘Kostelíček’ field (Líšeň cadastral area, Brno-City District), a bifacial artefact made of heavily patinated spongolite, a worn blade of lightly patinated silicite from the Kraków–Częstochowa Jurassic flint, and accompanying Paleolithic debitage (Fig. 3, 4) were recovered during a surface survey. In addition to the Paleolithic artefacts, a relatively abundant assemblage of the Neolithic chipped stone industry, comprising approximately one hundred pieces, was also found at the site.

Petr Šmacho

Brno (k. ú. Slatina, okr. Brno-město)

„Na Slatinsku“; Stránská skála III.

Bohunicien. Sídliště. Sonda. Badatelský výzkum. Uložení nálezu: Archeologický ústav AV ČR, Brno, v. v. i.

Lokalizace: WGS-84: 49.1858925N, 16.6838131E

Stránská skála III představuje důležitou polykulturní lokalitu, která byla zkoumána v letech 1981–1982 (např. Svoboda 1987; Svoboda, Šmíd 1996; Svoboda, Bar-Yosef, eds. 2003). Výzkum byl tehdy iniciován výkopem pro vodovod, který prořízl rozsáhlý eneolitický zahloubený objekt. Po vybrání výplně eneolitického objektu pokračovali K. Valoch a posléze i J. Svoboda (Svoboda, Bar-Yosef, eds., 2003) výzkumem intaktních sedimentů, a to na jeho bázi v několika segmentech vymezených ponechanými profily. Objeveno a částečně prozkoumáno bylo sídliště bohunicienu. Tento výzkum probíhal v časové tísní, a nebylo tak možno odhalit kompletní plochu paleolitického sídliště (ústní sdělení J. Svobody). V roce 2024 jsme se rozhodli odebrat vzorky pro přírodovědné analýzy. Jako nejvhodnější místo jsme vybrali profil mezi sektory 4 (ve starší literatuře označeno mylně jako 5) a 7. Hustota nálezů v tomto prostoru byla vysoká a v profilu měla být ponechána část ohniště H1/1982, které poskytlo vzorek uhlíků na radiokarbonové datování. Vzorek byl tehdy datován konvenčně v laboratoři v Groningen a obdržené datum mělo hodnotu 38,500 +1,400 –1,200 BP (číslo vzorku: GrN12298; Svoboda 1987).

Výzkum v roce 2024 započal vyměřením vybraného profilu s využitím dat M. Bálka a D. Vitulové (poskytla D. Vitulová z ÚAPP Brno). Poté následoval odkryv nadloží, kdy se v hloubce přibližně 80 cm začal rýsovat výrazně tmavý humózní pás ponechaného profilu. Jeho šířka dosahovala v této hloubce jen 40–60 cm, což bylo zřejmě způsobeno erozí před zasypáním. V hloubce odpovídající paleolitickému horizontu (cca 2–2,5 m) jeho šířka dosahovala již 120–125 cm. Nutnost plavení výplně eneolitického objektu (viz oddíl Eneolit) prodlužovala skryvku, což mělo za následek, že bylo prozkoumáno pouze 6 m z osmi-metrového profilu (v plánu je dokončit výzkum v roce 2025). Vzhledem k hloubce sondy v nestabilních sedimentech zásypu eneolitického objektu byl sediment paleolitického nálezového horizontu odebírán po sektorech o rozměru 0,5 × 0,5 m a veškerý objem byl plaven na sítech o rozměru ok 3 × 3 mm. Odkryv v roce 2024 umožnil drobné korekce planigrafie ploch prokopaných v letech 1981–1982 a doplnění plánu rozptylu (obojí bude dokončeno po výzkumu v roce 2025). Jelikož plavením byla získána značná část drobných artefaktů, které v původní kolekci chybějí, byly pro doplnění mapy plošné distribuce zahrnuty (z materiálu získaného v roce 2024) pouze nálezy s rozměry většími než 1,5 cm (obr. 5). Zbytek ohniště H1/1982 byl nalezen – to se neprojevovalo zahloubením zřetelným na fotografii J. Svobody z roku 1982 (Svoboda 2003, Fig. 2.3), ale spíše jen jako koncentrace uhlíků a drobných kousků červeného barviva. Předběžná analýza uhlíků naznačuje převahu modřínu, který doplňují jalovec a borovice. Odebrány byly vzorky na mikromorfologickou analýzu sedimentů a na sedimentární aDNA. Získána byla samozřejmě kolekce kamenných artefaktů a barviv, které po všech stránkách odpovídají nálezům z roku 1982. Ojedinelý nález představuje zlomek stoličky blíže neurčeného býložravce z čeledi jelenovitých (*Cervidae*). Jak již bylo výše zmíněno, cílem je dokončit výzkum profilu v roce 2025, což umožní zkompletování materiálu z ploch 4 a 7 (případně doplnění skládanek) a analýzu plošné distribuce nálezů v rámci celé plochy A (podle Svoboda 1987).

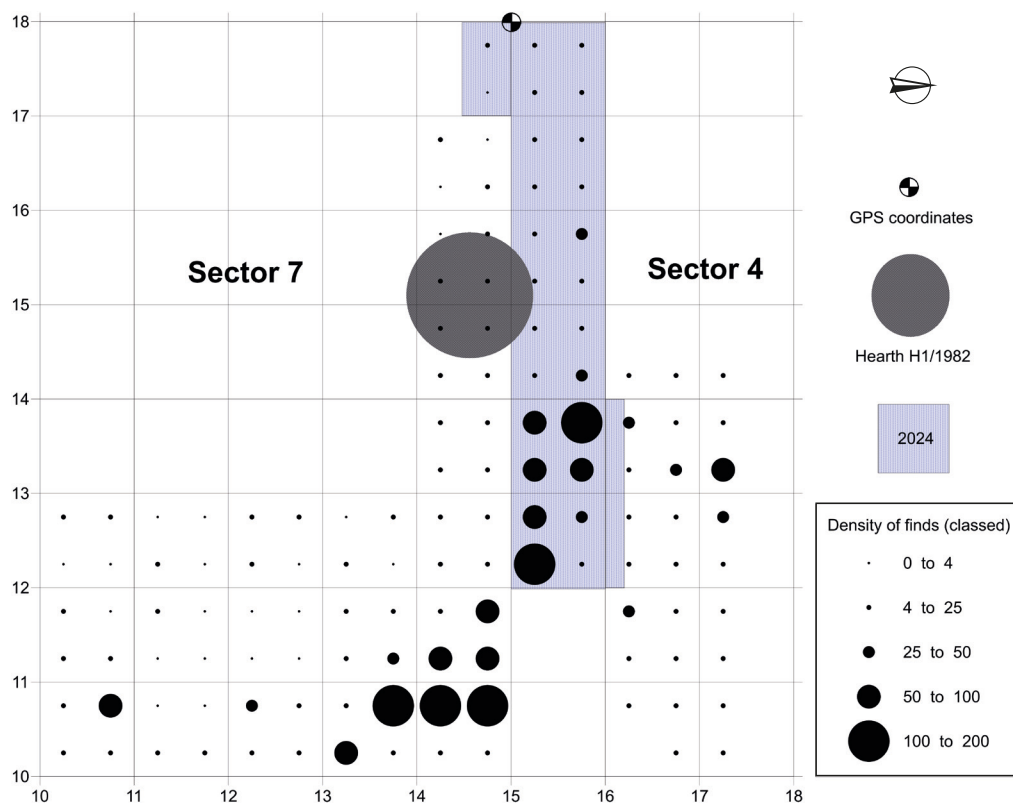
Literatura

- Svoboda, J. 1987:** *Stránská skála. Bohunický typ v brněnské kotlině.* Studie Archeologického ústavu ČSAV v Brně XIV(1). Praha: Academia.
- Svoboda, J. A. 2003:** Chronostratigraphic Background, Environment, and Formation of Archaeological Layers. In: J. A. Svoboda, O. Bar-Yosef (eds.): *Stránská skála. Origins of the Upper Paleolithic in the Brno Basin, Moravia, Czech Republic.* American School of Prehistoric Research Bulletin 47. Dolní Věstonice Studies 10. Cambridge, Massachusetts: Peabody Museum of Archaeology and Ethnology, Harvard University, 15–26.
- Svoboda, J. A., Bar-Yosef, O. (eds.) 2003:** *Stránská skála. Origins of the Upper Paleolithic in the Brno Basin, Moravia, Czech Republic.* American School of Prehistoric Research Bulletin 47. Dolní Věstonice Studies 10. Cambridge, Massachusetts: Peabody Museum of Archaeology and Ethnology, Harvard University.
- Svoboda, J. A., Šmíd, M. 1996:** Dílenský objekt kultury nálevkovitých pohárů na Stránské skále. *Pravěk. Nová řada* 4 (1994), 79–125.

Summary

Stránská skála III (Slatina cadastral area, Brno-City District) is a poly-cultural site excavated during 1981–1982. The excavation was initiated by the construction of a pipeline trench that cut through a large subsurface feature filled with Eneolithic material. Later, the Paleolithic artefacts were excavated from the intact sediments beneath the Eneolithic deposit by Valoch and Svoboda (Svoboda, Bar-Yosef 2003). In 2024, we identified a profile between sectors 7 and 4 that had remained unexcavated during previous excavations (Fig. 5). This area is characterised not only by a high density of finds but also a partly unexcavated hearth, H1/1982 (Svoboda 2003). Radiocarbon dating of the hearth produced an age of 38,500 ± 1,400–1,200 BP (sample number: GrN12298; Svoboda 1987).

The artefact-bearing horizon was excavated using a 0.5 × 0.5 m square grid. All sediment was wet-sieved to recover small items. The recently excavated lithic artefacts closely resemble the



Obr. 5. Brno-Slatina. Stránská skála III. Analýza plošné distribuce artefaktů, lokalizace výzkumu 2024 a poloha ohniště H1/1982. Autor P. Škrdl.

Fig. 5. Brno-Slatina. Stránská skála III. Spatial distribution of artefacts, location of 2024 excavation, and location of hearth H1/1982. Author P. Škrdl.

earlier material in terms of raw material, technology, and typology. The excavated hearth contained quantities of charcoal and small lumps of red ochre. Charcoal analysis identified larch as the most common species, followed by juniper and pine. An isolated fragment of an undetermined deer molar was also found. Samples for soil micromorphology and sedimentary aDNA analyses were collected as well. Upon completion of the entire profile excavation in 2025, we will be able to finalise the artefact assemblage, complete refittings, and examine the spatial distribution of finds across the entire concentration A (after Svoboda 1987).

Petr Škrdla, Jaroslav Bartík, Katarína Adameková, David Cibulka,
Jan Novák, Soňa Boriová

Čebín (okr. Brno-venkov)

„Nad Záhořím“; Čebín I.

Mladý paleolit. Sídliště. Povrchový sběr. Průzkum. Uložení nálezu: Moravské zemské muzeum – Ústav Anthropos.

Lokalizace: WGS-84: 49.3044794N, 16.4754489E

Na základě archeologického deníku J. Lavického (1935–1943) byla dne 22. 8. 2024 v terénu pozitivně ověřena jeho první nalezová poloha z celkových pěti archeologických lokalit na katastru obce Čebín. Autorem zprávy bylo za dnešní kompostárnou, na hraně západního svahu kóty 345 m n. m. (přírodní památka Na Lesní horce), který v těchto místech přechází v malé sedlo, v polní trati „Nad Záhořím“, nalezeno paleolitické jádro s negativy po těžbě čepelí a dva úštěpy z patinovaných rohoveců.

Josef Lavický ve svém německy psaném deníku místo popisuje jako vzdálené 1 km jižně od vesnice, ve východní části malého sedla na jihozápadním kopci nad božími mukami, kde z nalezového klastru o rozměru 30 × 30 m získal 70 kusů paleolitické a 6 kusů neolitické kamenné industrie. V jeho deníku je modrou tužkou k původnímu černým inkoustem psanému záznamu dodatečně připsáno „Kaménky“ a část původního zápisu na straně 147 je přeškrtnuta, avšak tato pozdější oprava neodpovídá realitě, neboť trať „Na Kaménkách“ se podle Statní mapy 1 : 5000 nachází cca 1800 m dál na severním výběžku Velkého kopce – kóty 354,5 m n. m. a podle současné Základní topografické mapy ČR se pro změnu trať s označením „Na Kamínkách“ nachází na severním svahu kóty 353,8 m n. m., tj. cca 700 m dále od nalezového klastru východním směrem. Toto chybně v deníku opravené a zavádějící označení paleolitické lokality Čebín I – „Kaménky“ následně převzali – patrně z důvodu absence přesných map pro archeologickou veřejnost za minulého režimu – do svého článku M. Oliva a J. Doležel, kteří z lokality Čebín I v roce 1983 uvádějí již celkem 75 ks paleolitické a 7 ks neolitické industrie (Oliva, Doležel 1985).

Literatura

Lavický, J. 1935–1943: *Steinzeit [deník]*. Rkp. Uloženo: archiv Ústavu Anthropos, Moravské zemské muzeum, č. AD/28.

Oliva, M., Doležel, J. 1985: Nové paleolitické nálezy z Tišnovska. *Přehled výzkumů* 1983, 17–19, obr. 11.

Summary

In the cadastral area of Čebín (Brno-Country District), on the edge of the western slope of the 345 m elevation point in the ‘Nad Záhořím’ field, a Paleolithic core and two flakes made of patinated chert were discovered based on the archaeological diary of J. Lavický.

Petr Šmácho

Jasenice (okr. Třebíč)

„Za Jalovčím“.

Mladý paleolit. Ojedinelé artefakty. Povrchový sběr. Průzkum. Uložení nálezu: dočasně u autora.

Lokalizace: WGS-84: 49.2559922 N, 16.1770317 E

Na základě upozornění M. Vokáče byla autorem zprávy pozitivně ověřena paleolitická lokalita na plátě za vodojemem, kterou nedávno objevili hledači vltavínů, a údajně zde měli nalézt osm kusů štipané industrie. Při průzkumu dne 17. 9. 2024 byl autorem zprávy za ideálních podmínek ve vzdálenosti cca 70 m západně od kóty 492,4 m n. m. v polní trati „Za Jalovčím“ vyvednut úštěp ze strakatě patinovaného silicitu o rozměru 18 × 32 mm. Tento skrovný nález je dokladem o pronikání paleolitického člověka údolím Oslavy do nitra Českomoravské vrchoviny.

Literatura

Neuveдено.

Summary

Based on information provided by M. Vokáč, the author of this report positively verified a Paleolithic site recently discovered by moldavite seekers. On 17 September 2024, a surface survey yielded a flake made of spotted, patinated silicite approximately 70 m west of the 492.4 m elevation, in the ‘Za Jalovčím’ field (Jasenice cadastral area, Třebíč District).

Petr Šmácho

Kobeřice u Brna (okr. Vyškov)

„Nad Vinohrady“; kóta 337 m n m.

Paleolit. Ojedinelý artefakt. Povrchový nález. Průzkum. Uložení nálezu: dočasně u autora.

Lokalizace: WGS-84: 49.1015969N, 16.8790361E

Na severozápadním výběžku Vlčí hory nalezl autor zprávy dne 14. 12. 2024 na katastru obce Kobeřice u Brna, ve vzdálenosti cca 10 m jihozápadně od nivelační tyče kóty 337,5 m n. m. v polní trati „Nad Vinohrady“, hranu silně patinovaného jádra z rohovce typu Krumlovský les I se stopami negativů po těžbě. Na artefaktu jsou stopy vysráženého sintru. Z tohoto místa je dobrý rozhled do údolí Litavy, nedaleko jsou i drobné vodoteče; nadmořská výška i geomorfologie plošiny by byly pro paleolitické osídlení (zejména v aurignacienu) nejspíše příznivé, avšak severní svahy Ždánického lesa pro paleolitické lovce zřejmě nepatřily k oblíbeným sídelním oblastem a dosud publikované okolní nepočetné drobné lokality poskytly spíše nevýrazné nálezy.

Ve vzdálenosti přibližně 40 m jihovýchodním směrem od nivelačního bodu bylo ještě nalezeno nepatinované čepelové škrabadlo z rohovce typu Krumlovský les I a zlomek přepálené retušované srpové čepelky s leskem, které však přísluší mladšímu období pravěku.

Literatura

Neuveдено.

Summary

In the cadastral area of Kobeřice near Brno (Vyškov District), at the levelling rod of the 337.5 m elevation, in the ‘Nad Vinohrady’

field, the edge of a heavily patinated Paleolithic core made of Krumlovský-les I type chert was discovered. Additionally, an unpatinated blade scraper made of the same chert was found, along with a fragment of a burnt and retouched blade, which, however, belong to a later prehistoric period.

Petr Šmacha

Mikulčice (okr. Hodonín)

„Klášteřisko“.

Mezolit. Sídliště. Sonda. Badatelský výzkum. Uložení nálezu: Archeologický ústav AV ČR, Brno, v. v. i.

Lokalizace: WGS-84: 48.8078853N, 17.0942625E

V roce 2024 navázal na předchozí sezónu (Bartík et al. 2024; AMČR) zjišťovací výzkum v poloze Mikulčice – „Klášteřisko“, jehož cílem bylo ověřit několik základních otázek týkajících se poznání rozsahu a datování zdejšího mezolitického osídlení, stratigrafie a míry poškození původních nálezových situací (obr. 6). V této sezóně jsme se zaměřili na dokončení výzkumu sondy č. 2/23. Díky plavení veškerého exkavovaného sedimentu se podařilo získat opět početnou kolekci štípané industrie včetně dvou desítek mikrolitů, mezi kterými se objevují i trojúhelníky. V surovinovém spektru nadále převládají lokální rohovce, ze vzdálených importů stojí za zmínku nálezy několika artefaktů z obsidiánu. Lokalita nadále skýtá potenciál pro pokračování výzkumu, který by se měl v budoucnu rozšířit i do dalších poloh v rámci mikulčického areálu.



Obr. 6. Mikulčice. Pohled na výzkum v roce 2024. Foto J. Bartík.

Fig. 6. Mikulčice. A view of the excavation area in 2024. Photo by J. Bartík.

Literatura

Bartík, J., Škrdl, P., Boriová, S., Herčík, O. 2024: Mikulčice (okr. Hodonín). *Přehled výzkumů* 65(1), 168–169.

AMČR: Záznám M-202501324 [cit. 2025-06-06]. Archeologická mapa České republiky. Dostupné z: <https://amcr.aiscr.cz/id/M-202501324>.

Summary

In 2024, excavations resumed at the Mikulčice – ‘Klášteřisko’ site (Hodonín District), connecting to the previous season’s work (Bartík et al. 2024; AMČR). The aim was to explore several key research questions concerning the extent and chronology of the Mesolithic settlement, site stratigraphy, and the degree of disturbance to the original archaeological contexts. This

season’s fieldwork focused on the completion of trench 2/23 (Fig. 6). The site continues to hold significant research potential, which should be further explored through excavations in other areas within the Mikulčice complex.

Jaroslav Bartík, Petr Škrdl, Soňa Boriová, Ondřej Herčík, Dominik Chlachula

Mohelno (okr. Třebíč)

„Plevovce“.

Pozdní fáze mladého paleolitu. Sídliště. Sonda. Záchranný výzkum. Uložení nálezu: Archeologický ústav AV ČR, Brno, v. v. i.

Lokalizace: WGS-84: 49.1041856N, 16.1509269E

V roce 2024 pokračoval systematický záchranný výzkum lokality. V této sezóně byla pozornost zaměřena na svrchní části úseku 3, kde došlo k rozšíření zkoumané plochy v rámci koncentrace nálezů AC 1. Odkryta zde byla sonda o rozměru 2 × 2,5 m (obr. 7), která navazovala z východu na původní zkoumanou plochu (Škrdl et al. 2015) a sondu z roku 2023 (Bartík et al. 2024). Oproti předchozí sezóně klesl počet získaných artefaktů. Na uvedeně ploše se podařilo z intaktního sedimentu vyzvednout pouze deset vesměs drobných kusů štípané industrie. Jedinou výjimku představuje středně velké (rozměry: 51 × 32 × 23 mm), bipolárně sbíjené jádro. Všechny artefakty jsou opět vyrobeny výhradně z eratického silicitu. Vůbec poprvé byly v prostoru koncentrace nálezů AC 1 zjištěny zvířecí kosti. Podle předběžného určení půjde o zlomky zubů pravděpodobně koně či soba (obr. 8). V průběhu roku probíhalo taktéž pravidelné monitorování vodní eroze rozplavující povrchové sedimenty lokality, při kterém byly objeveny v erozních korytech další štípané artefakty z vícera fází mladého paleolitu.

Literatura

Bartík, J., Škrdl, P., Adameková, K. 2024: Mohelno (okr. Třebíč). *Přehled výzkumů* 65(1), 169.

Škrdl, P., Bartík, J., Rychtaříková, T. 2015: Dvě koncentrace epigravettských artefaktů v Mohelně-Plevovcích. *Přehled výzkumů* 56(1), 9–29.



Obr. 7. Mohelno. Sonda v prostoru AC 1. Foto J. Bartík.

Fig. 7. Mohelno. Test pit in the AC 1 area. Photo by J. Bartík.



Obr. 8. Mohelno. Fragments zvířecích zubů v prostoru AC 1. Foto J. Bartík.

Fig. 8. Mohelno. Fragments of animal teeth in the AC 1 area. Photo by J. Bartík.

Summary

In 2024, a systematic rescue excavation continued at the Mohelno – Plevovce site (Třebíč District), with work concentrated on the upper part of Section 3. Here, the investigated area with find concentration AC 1 was expanded by a 2 × 2.5 m trench (Fig. 7), adjoining both the area excavated before (Škrdla et al. 2015) and the 2023 trench to the east (Bartík et al. 2024). A small assemblage of chipped stone artefacts was recovered, including a bipolar core made of erratic flint. For the first time within concentration AC 1, animal bones were also discovered – specifically teeth, most likely from a horse or a reindeer (Fig. 8).

Jaroslav Bartík, Petr Škrdla

Nevojice (okr. Vyškov)

„Strašník“.

Mladý paleolit, pozdní paleolit. Sídliště. Povrchový sběr. Průzkum. Uložení nálezu: dočasně u autora.

Lokalizace: WGS-84: 49.1326967N, 17.0438283E; 49.1317842N, 17.0444078E

V polní trati „Strašník“, jihozápadně od obce, na výrazném hřebetu severního výběžku kóty 363,3 m n. m., byl na poli pod lesem podle M. Mazálka před r. 1941 vyzvednut silně přepálený listovitý hrot (Mazálek 1960).

Při pochůzce autora zprávy dne 28. 8. 2024 byly v těchto místech na poli pod lesem nalezeny na hraně prudkého svahu dvě koncentrace kamenné štípané industrie, od sebe vzdálené přibližně 100 m. Sběr proběhl za ideálních podmínek a bylo zde celkem nalezeno 18 kusů artefaktů. V surovinovém spektru převažují moravské jurské rohovce, dvěma kusy je zastoupen rohovec typu Krumlovský les II a jedním kusem radiolarit. Jeden artefakt je přepálený a u některých dalších z níže položené koncentrace je nápadný vyšší stupeň patinace, zejména u větších z jader a u artefaktu na rozhraní mezi jádrem a vysokým škrabadlem.

V koncentraci výše na svahu (okolo bodu 49.1326967N, 17.0438283E) byla nalezena dvě drobná jádra na čepelky, škrabadlo na čepeli kombinované s příčnou retuší s ventrálními výstěpky, zlomek čepelky s otupeným bokem se stopami po opotřebení ostří, tři čepelky a tři kusy výrobního odpadu. Analogicky podobné nálezy, a to jak typově, tak co do stupně patinace,

se nacházejí na protější straně údolí, na 1300 m severozápadním směrem vzdálené nejbohatší stanici regionu Vícemilice I.

O přibližně 100 m níže na stejném poli (okolo bodu 49.1317842N, 17.0444078E) byla autorem zprávy nalezena druhá koncentrace kamenné štípané industrie. Zde bylo vyzvednuto jádro, artefakt na pomezí jádra a vysokého škrabadla, příčná retuš, čepelka, zlomek čepelky, ústěp a dva kusy výrobního odpadu. U těchto artefaktů se nabízí analogie s nálezy ze stanice Vícemilice III.

Literatura

Mazálek, M. 1960: Paleolitický výzkum Bučovska na Moravě. *Časopis Moravského musea v Brně, vědy společenské* XLV, 27–68.

Summary

In the ‘Strašník’ field (Nevojice cadastral area, Vyškov District), on the edge of a steep slope, two concentrations of chipped stone industry were identified, located approximately 100 m apart. The assemblage comprises 18 pieces displaying varying degrees of patination. Typologically, it includes three cores, a hybrid tool exhibiting characteristics of both a core and a high scraper, a scraper combining transverse retouch and ventral removals, a fragment of a bladelet with a blunted edge, a fragment with transverse retouch, several blades, a flake, and production debris.

Petr Šmácho

Nížkovice (okr. Vyškov)

„U Větrníku“.

Mladý paleolit. Ojedinelý artefakt. Povrchový nález. Průzkum. Uložení nálezu: Moravské zemské muzeum – Ústav Anthropos.

Lokalizace: WGS-84: 49.1066300N, 16.8898467E

Dne 14. 12. 2024 na katastru obce Nížkovice v polní trati „U Větrníku“, na výrazné vyvýšenině za vodojemem, ve vzdálenosti cca 20 m západně od kóty 330,5 m n. m. našel autor zprávy reziduum silně patinovaného jádra z rohovce se stopami tří negativů po těžbě čepelí. Lokalita byla autorem zprávy vytipována na základě programu Analýza výškopisu (ČÚZK 2024 – LIDAR, sklonitost svahu, pole viditelnosti) jako perspektivní poloha s možností paleolitického osídlení kultury aurignacienu. Naproti přes Vážanský žleb s prameništěm drobné vodoteče se 1 km jihozápadně nachází polykulturní stanice Kobeřice – „Nad Vinohrady“.

Literatura

ČÚZK 2024: *Analýza výškopisu* [online]. ČÚZK, © 2024. [cit. 2025-02-13] Dostupné z: <https://ags.cuzk.cz/av/>.

Summary

On 14 December 2024, a heavily patinated chert core was discovered in the ‘U Větrníku’ field (Nížkovice cadastral area, Vyškov District), approximately 20 m west of the 330.5 m elevation point.

Petr Šmácho

Nová Dědina (okr. Kroměříž)

„Mokrá hora“; Nová Dědina IV.

Aurignacien. Sídliště. Povrchový sběr. Průzkum. Uložení nálezu: 5 ks dočasně u autora, ostatní Moravské zemské muzeum – Ústav Anthropos.

Lokalizace: WGS-84: 49.2196686N, 17.4624983E

U silnice Nová Dědina – Kvasice na severozápadním svahu kóty 313,6 m n. m. se v polní trati „Mokrá hora“ nachází drobná lokalita aurignacienu, Nová Dědina IV. První nálezy z této polohy pochází již z roku 1936, avšak jméno objevitele neznáme. Martin Oliva (1987) uvádí, že zde bylo při starších sběrech nalezeno 80 kusů kamenné štípané industrie, zahrnujících 21 reťušovaných nástrojů.

K výše uvedeným nálezům během sedmi sběrů v posledních pěti letech přidal autor zprávy nově z formálních nástrojů tři škrabadla (silicit glacigenních sedimentů), vrub (rohovec typu Troubky-Zdislavice) a otloukač (křemen). Mimo to byla nalezena ještě čepel a přibližně desítku různých zlomků vesměs ze silicitu glacigenních sedimentů.

Literatura

Oliva, M. 1987: *Aurignacien na Moravě*. Studie Muzea Kroměřížska '87. Kroměříž: Muzeum Kroměřížska.

Summary

A small Aurignacian site, located on the north-western slope of the 313.6 m elevation, in the 'Mokrá hora' field near the road between Nová Dědina and Kvasice (Kroměříž District), yielded three flint scrapers, a notch made of Krumlovský-les type chert, and a quartz hammerstone. In addition, a blade and around a dozen other fragments, mostly flint, were also recovered at the site.

Petr Šmaho

Ostrov nad Oslavou (k. ú. Suky, okr. Žďár nad Sázavou)

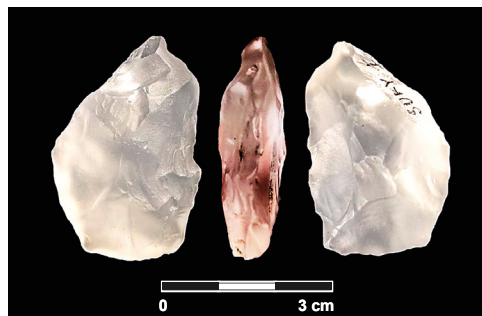
Sucká hora, Suky I; u polní cesty, Suky II; u železniční tratě, Suky III.

Micoquien. Dílenský areál. Povrchový nález. Průzkum. Uložení nálezu: dočasně u autora.

Lokalizace: WGS-84: 49.4733886N, 16.0074006E; 49.4719614N, 16.0137264E; 49.4748478N, 16.0167442E

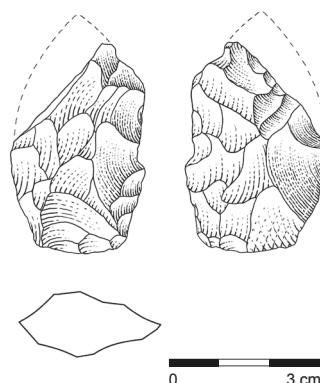
Na burze minerálů v Tišnově byly P. Šmachem získány koupí od brusičů minerálů dva zajímavé paleolitické artefakty z křišťálu. První ze zachráněných artefaktů byl nalezen na jaře 2023 L. Bukáčkem v blízkosti vrcholu kóty Sucká hora (lokalita Suky I). Jedná se o listovitý hrot silně matného povrchu z křišťálu s čerstvě odlomenou špičkou, a je tudíž zachován přibližně z cca 80 % (obr. 9, 10). Ze stejné lokality a od stejného nálezce pochází artefakt publikovaný jako křišťálové drásadlo v Přehledu výzkumů 63/1 (Šmaho 2022) a dokumentovaný dříve pouze fotograficky. Nyní je již k dispozici i perokresba, kterou zde uveřejňujeme (obr. 11).

Druhým z nově získaných artefaktů je klínový nůž z čirého a jen lehce matného křišťálu (obr. 12, 13), který byl nalezen na podzim 2023 na poli na jihovýchodním výběžku kóty 583,8 m n. m. Sucká hora mezi silnicí Ostrov nad Oslavou – Laštovičky (lokalita Suky II – u polní cesty), přibližně 300 m jižně od obce a 450 m od lokality Suky I sběratelem minerálů V. Krejčím ml.



Obr. 9. Ostrov nad Oslavou – Suky I. Fragment listovitého hrotu. Foto P. Šmaho.

Fig. 9. Ostrov nad Oslavou – Suky I. Fragment of a leaf-shaped point. Photo by P. Šmaho.



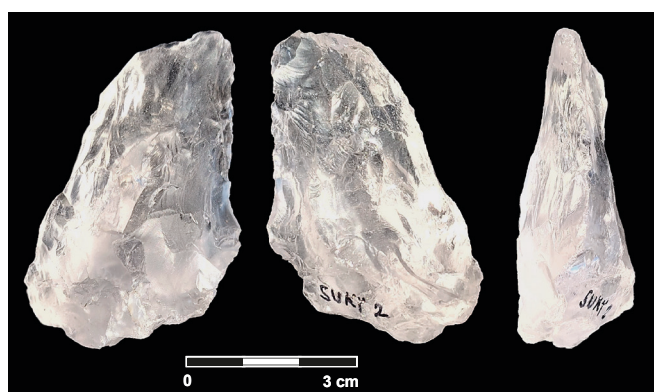
Obr. 10. Ostrov nad Oslavou – Suky I. Fragment listovitého hrotu z křišťálu. Kresba T. Janků.

Fig. 10. Ostrov nad Oslavou – Suky I. Fragment of a leaf-shaped point made of rock crystal. Drawing by T. Janků.



Obr. 11. Ostrov nad Oslavou – Suky I. Drásadlo z křišťálu. Kresba T. Janků.

Fig. 11. Ostrov nad Oslavou – Suky I. Crystal side scraper. Drawing by T. Janků.



Obr. 12. Ostrov nad Oslavou – Suky II. Klínový nůž. Foto P. Šmaho.

Fig. 12. Ostrov nad Oslavou – Suky II. Keilmesser stone tool. Photo by P. Šmaho.

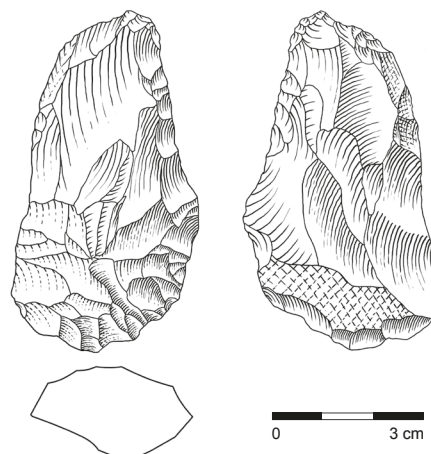
při sběru krystalů a suroviny určené především k broušení a výrobě šperků. Lokalita Suky II – u polní cesty byla známa již K. Valochovi (2004), který z ní uvádí podchycené tři paleolitické křišťálové artefakty, mezi nimiž vyniká malý srdčitý bifas s matným povrchem z kolekce S. Němečka, o němž se K. Valoch domnívá, že pochází z micoquienu. Dále zde byl v minulosti nalezen a podchycen zlomek čepele a zlomek retušovaného fragmentu.

Na podzim 2024 na základě doporučení známého sběratele minerálů a brusiče drahokamů Z. Hanzla se P. Šmachaovi přihlásila paní M. V. Kuchařová s tím, že vlastní fragment – polovinu listovitěho hrotu z lokality Suky III – u železniční tratě, který zakoupila v roce 2017 od nálezce Z. Hanzla na burze minerálů v Tišnově jako poškozený kámen určený ke šperkařskému zpracování. Ani jeden z nich tehdy netušil, že se jedná o pravěký artefakt, o čemž vypovídá i kupní cena ve výši 100,- Kč. Předmětný zlomek hrotu byl (naštěstí bez brusičských zásahů) majitelkou zasazen do šperku a pro vědecké účely dodatečně fotograficky zdokumentován (obr. 14). Reutilizace pravěkých křišťálových a citrínových artefaktů na Českomoravské vrchovině v moderních špercích není ojedinělým jevem a toto je již čtvrtý případ, který byl autory zprávy v nedávné době podchycen. Lokalitu Suky III – u železniční tratě K. Valoch nesprávně situuje na opačnou stranu železničního náspu do nivy Suchého potoka, avšak podle místních sběratelů minerálů se křišťály hojně nacházejí na východním svahu u železnice a blíže vsi (nikdo ze starší generace sběratelů nepotvrdil, že by se kdy sbíralo na opačné straně za tratí, která je nadto celá desetiletí povrchovým sběrem nepřístupná – dle archivního leteckého snímkování je to louka, a ne pole), kde byl také podle tvrzení nálezce artefakt vyzvednut. Na stejném místě našel Z. Hanzl mimo zlomek hrotu též velký ústěp z opálu. Přestože lidský podíl na vzniku opálového ústěpu je nesporný, jinak je tomu v případě jeho časového zařazení, neboť se jedná o netypický artefakt, nadto z nepatrných surovin.

Křišťál, citrín a záhněda jsou jako suroviny pro výrobu štípané industrie obtížně zpracovatelné, avšak pokud jsou čiré, bez kazů, ve šperkařské kvalitě, tak se jejich použitelnost a předvídatelnost pro štípaní značně zvětšuje. Bohužel ke škodě archeologie právě kusy z čiré suroviny a s hedvábně matným povrchem, které nadto nejsou nalezeny ve formě přírodního estetického krystalu, jsou považovány většinou hledači minerálů za znehodnocené. Proto jsou brusiči zpracovávány přednostně, případně jsou nalezeny jako kusy nehodné vystavení ve vitríně odloženy do krabice sběratelských přebytků a zavržených neestetických mineralogických vzorků, určených často i na prodej na mineralogické burze jako surovina ke zpracování. Zaznamenaný byl loni i případ, kdy vyšší desítky středopaleolitických artefaktů z křišťálu (Mirošov I) skončilo jako okrasná výsypka na zahradní zenové skalce, přičemž kusy menší než 2 cm, jenž neměly pro nálezce ekonomické, nebo estetické využití (typický odpad z výroby štípané industrie), byly záměrně přehlíženy a ponechány na lokalitě.

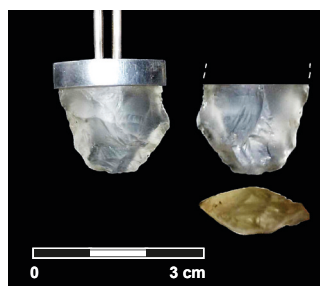
Mezi komunitou hledačů krystalů na Českomoravské vrchovině, zejména mezi těmi místními a neaktivnějšími, byla autory zprávy již provedena osvěta, která průběžně vede k záchraně alespoň některých pravěkých artefaktů a pomohla též k podchycení V. Krejčího st. nově objevené (březen 2023) a dosud nepublikované stanice s poměrně hojnou křišťálovou industrií na katastru Bohdalce (Oliva, Šmacha, 2025 v tisku) a těžebně zpracovatelské stanice ze středního paleolitu na katastru Mirošova, objevené na podzim 2023 hledači minerálů sdruženými v tzv. „Citrín partě“ (Oliva et al. 2024).

Vzhledem k nadmořské výšce lokalit Suky I–III předpokládáme, že se z hlediska sídelních strategií jedná o dílny u zdrojů štípatelné suroviny a nikoli o sídliště. Nové nálezy potvrzují prvotní klasifikaci K. Valocha a nevymykají se z okruhu micoquienu.



Obr. 13. Ostrov nad Oslavou – Suky II. Klínový nůž z křišťálu. Kresba T. Janků.

Fig. 13. Ostrov nad Oslavou – Suky II. Crystal Keilmesser stone tool. Drawing by T. Janků.



Obr. 14. Ostrov nad Oslavou – Suky III. Polovina listovitěho hrotu. Foto M. V. Kuchařová.

Fig. 14. Ostrov nad Oslavou – Suky III. Half of a leaf-shaped point. Photo by M. V. Kuchařová.

Literatura

- Oliva, M., Šmacha, P. v tisku: Bohdalec II, stanice s křišťálovou industrií na Českomoravské vrchovině. *Acta Musei Moraviae, Scientiae sociales*.
- Oliva, M., Šmacha, P., Hanzl, Z. 2024: Středopaleolitická exploatace křišťálu u Mirošova na Českomoravské vrchovině. *Acta Musei Moraviae, Scientiae sociales* CIX(2), 95–109.
- Šmacha, P. 2022: Ostrov nad Oslavou (k. ú. Suky, okr. Žďár nad Sázavou). *Přehled výzkumů* 63(1), 113–114.
- Valoch, K. 2004: Křišťály jako surovina štípané industrie. *Acta Musei Moraviae, scientiae* LXXXIX, 129–166.

Summary

Two Paleolithic artefacts made of rock crystal were acquired at the Tišnov Mineral Exhibition. The first, a leaf-shaped point with a freshly broken tip (Fig. 9, 10), was discovered in spring 2023 near the summit of Sucká hora hill, at the Suky I site (Suky cadastral area, Žďár nad Sázavou District).

The second artefact is a Keilmesser-type tool made of transparent rock crystal (Fig. 12, 13), found in autumn 2023 in a field on the south-eastern promontory of the 583.8 m elevation of Sucká hora hill. It was discovered near a field track, approximately 300 m south of the village, between the road from Ostrov nad Oslavou to Laštovičky (Suky II site).

In 2017, a fragment of a leaf-shaped point was found by Z. Hanzl at the Suky III site, near the railway line. Unaware of its archaeological value, he sold it at a mineral fair as raw material intended for jewellery making. The artefact was eventually mounted, without modification, into a piece of jewellery (Fig. 14).

Petr Šmacha, Martin Oliva

Radešín (k. ú. Radešín nad Bobrůvkou, okr. Žďár nad Sázavou)

Horka.

Paleolit. Ojedinělý artefakt. Povrchový nález. Průzkum. Uložení nálezu: dočasně u autora.

Lokalizace: WGS-84: 49.4644644N, 16.0931494E

Na mineralogické burze v Tišnově byl autorem zprávy získán koupí pravěký artefakt. Jedná se o hranu z křišťálového jádra se dvěma negativy po pravěké těžbě, ze které byl odražen jeden ústěp a jedna čepel, přičemž celý artefakt je značně eolizován.

K nálezu došlo na podzim 2023 na jižním svahu kóty 560 m Horka, okolo vrstevnice 520 m n. m., ve vzdálenosti přibližně 100 m od Pivovarského potoka. Spolu s tímto kusem, jenž nese stopy pravěkého štípání, byly nalezeny ještě dva kusy eolizovaných křišťálových zlomků z většího krystalu, avšak ty jsou jako artefakty méně přesvědčivé. Nálezce V. Krejčí st. artefakt jako archeologický materiál nerozpoznal a spolu s dalšími rozbitými kusy křišťálových krystalů jej nabízel k prodeji jako brusičskou surovinu.

Literatura

Neuveдено.

Summary

In autumn 2023, the edge of a rock crystal core was discovered on the southern slope of the 560 m elevation of Horka (Radešín nad Bobrůvkou cadastral area, Žďár nad Sázavou District). The heavily eolised core bears two negatives from prehistoric knapping – a removed flake and a blade.

Petr Šmácho

Sklené nad Oslavou (okr. Žďár nad Sázavou)

„K Velkému“.

Střední paleolit. Ojedinělý artefakt. Povrchový nález. Průzkum. Uložení nálezu: dočasně u autora.

Lokalizace: WGS-84: 49.4526253N, 16.0525228E

Náhodný povrchový nález z roku 2008 (obr. 15, 16), porýžený při rekognoskaci pegmatitových výskytů v okolí obce Sklené nad Oslavou, pochází z místní tratě „K Velkému“, z pole asi 70 m jihozápadně od kóty 567 m n. m., cca 10 m nad hladinou Lesního rybníka, založeného na potoce Babačka. Geologické podloží území, kde byl artefakt nalezen, je tvořeno silně

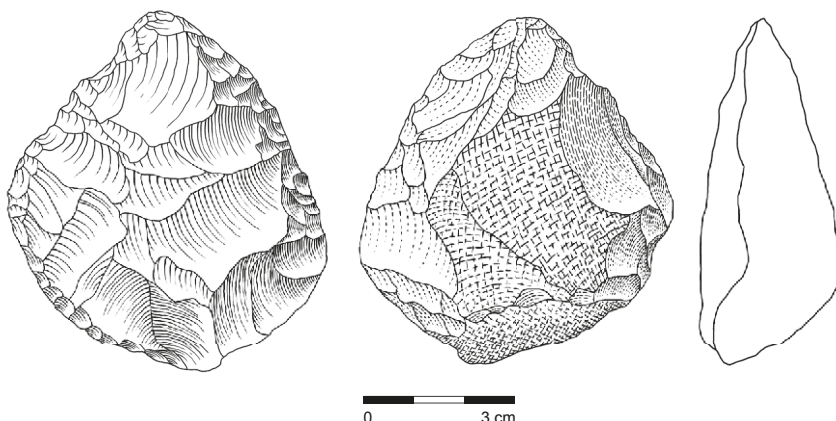


Obr. 15. Sklené nad Oslavou. Pěstní klín ze záhnědy. Foto T. Janků.

Fig. 15. Sklené nad Oslavou. Small biface of smoky quartz. Photo by T. Janků.

migmatizovanými biotitickými a biotit-sillimanitickými rulami centrální části strážeckého moldanubika překrytými deluvio-eluviálními až deluvio-fluviálními hlinitokamenitými sedimenty proměnlivé mocnosti, v nichž dominují navětralé různé velké úlomky podložních rul. Běžné jsou v nich i víceméně ostrohranné fragmenty tvořené neprůhledným bělavým křemenem, místy s nepatrnými přechody do bezbarvého křišťálu, pocházející nejspíše z křemenných žil, které proráží okolní metamorfované horniny. Spíše vzácněji lze nalézt krystalované odrůdy křemene (křišťál, světlá záhněda, světlý citrín) stejně jako jejich silně eolizované úlomky o velikosti obvykle do 10 cm, které vykazují jen nepatrné znaky transportu vodním tokem. Některé z nich ještě nesou i zbytky krystalových ploch. Z dosavadních výzkumů a pozorování (např. Gadas et al. 2014; Alembik et al. 2023) lze předpokládat, že světlé i tmavší průhledné a průsvitné formy křemene (křišťál, citrín i záhněda, kouřová záhněda) budou mít svůj původ v dutinách většinou drobných žil jednoduchých pegmatitů variského stáří, jejichž eluvium se v oblasti místa nálezu artefaktu rovněž běžně vyskytuje.

Nalezeným artefaktem je pěstní klínek pravidelně trojúhelníkovitého obrysu, oboustranně vyklenutý, o těchto rozměrech: délka 74 mm, šířka 66 mm, max. tloušťka 26 mm. Celá dorsální plocha je pokryta plošnou retuší s negativy po čepelovitých ústěpích. Boční strany nesou ještě drobnější okrajovou retuší. Vrub vlevo nahoře je (jediným) recentním poškozením. Větší část ventrální plochy tvoří původní matný povrch (nikoli rovná plocha krystalu), jen na okrajích je patrné opracování hrubší retuší. Báze, sestávající ze dvou neopracovaných matných ploch, se v bokorysu sklání k dorsální ploše. Retušované plochy jsou jen mírně zmatnělé. Surovinou je nahnědlý křišťál (tj. záhněda), velmi čirý, černohnědé zabarvení je intenzivnější uprostřed dolní části.



Obr. 16. Sklené nad Oslavou. Pěstní klín. Kresba T. Janků.

Fig. 16. Sklené nad Oslavou. Small biface. Drawing by T. Janků.

Artefakt je typický pro střední paleolit, kde se bifaciální nástroje vyskytují především v micoquienu. Představuje dosud nepřesvědčivější doklad tradice bifaciálních suportů, vyrobených z vysočinských křišťálů a nalezených přímo v oblasti zdrojů. Není ovšem sám, starobylých plošně retušovaných artefaktů se tu našlo už více (Valoch 2004; Vokáč 2004; Šmácho, Oliva – viz zpráva Ostrov nad Oslavou výše), z toho lze usuzovat, že výchozí křišťálů zde navštěvovali i ti, kteří sami uměli podobné artefakty zhotovit. Na rozdíl od mladopaleolitického aurignacienu, jemuž patří vydatné naleziště s hojným výskytem křišťálů Nová Dědina I na východní Moravě, se typické středopaleolitické nástroje tedy vyráběly na místě výchozů, zatím co v aurignacienu až na zásobovaném místě. V oblasti zdrojů křišťálů lze ve středním paleolitu doložit i jeho exploataci (Oliva et al. 2024).

Literatura

- Alembik, L., Slobodník, M., Gadas, P. 2023: Provenience křišťálového artefaktu od Bohdalce na Českomoravské vrchovině. *Acta rerum naturalium* 29, 5–10.
- Gadas, P., Hrazdil, V., Novák, M., Houzar, S. 2014: Minerály dutin jednoduchých pegmatitů a je doprovázejících muskovitových žil strážického moldanubika, Česká republika. *Acta Musei Moraviae, Scientiae geologicae* 99(2), 49–71.
- Oliva, M., Šmácho, P., Hanzl, Z. 2024: Středopaleolitická exploatace křišťálů u Mirošova na Českomoravské vrchovině. *Acta Musei Moraviae, Scientiae sociales* CIX(2), 95–109.
- Valoch, K. 2004: Křišťály jako surovina štipané industrie. *Acta Musei Moraviae, scientiae* 89, 129–166.
- Vokáč, M. 2004: Suroviny štipané industrie v pravěku jihozápadní Moravy. *Acta Musei Moraviae, Scientiae sociales* LXXXIX, 167–206.

Summary

A unique find of a small triangular biface, made of smoky rock crystal (Fig. 15, 16), was recovered from the area of rock crystal outcrops in the Bohemian-Moravian Highlands (Sklené nad Oslavou cadastral area, Žďár nad Sázavou District). This artefact indicates that such bifacial tools were produced directly at the raw material source, contrasting with the Aurignacian high scrapers with lamellar retouch, which are typical for the crystal industry production at the Nová Dědina I site in Eastern Moravia.

Petr Gadas, Martin Oliva

Soběsuky (k. ú. Milovice, okr. Kroměříž)

Horní Kuče, kóta 335 m n. m.; Milovice I.

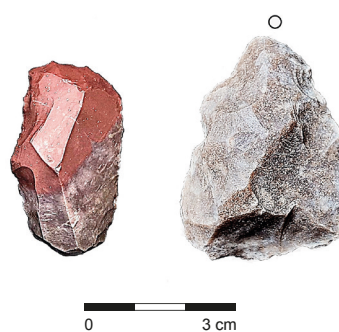
Střední paleolit, aurignacien, epiaurignacien. Sídliště. Povrchový sběr. Průzkum. Uložení nálezu: 12 kusů dočasně u autora, ostatní Moravské zemské muzeum – Ústav Anthropos.

Lokalizace: WGS-84: 49.2267658N, 17.3572136E

Přibližně 400 m severně od Milovic se na návrší okolo kóty 335,4 m n. m. Horní Kuče nachází bohatá paleolitická stanice objevená v r. 1975 J. Strozerem, nebo A. Zemanem (Oliva 1987). Autor zprávy zde v letech 2017–2022 provedl cca desítku sběrů při nichž bylo z formálních nástrojů nalezeno 12 škrabadel (včetně dvou dvojitých a dvou typu Lhotka), tři odštěpovače a moustérienský hrot. Mimo výše uvedené bylo nalezeno i několik jader, většinou vytěžených až do malých zbytků a vyšší desítky kusů debitaže. V surovinovém spektru dominuje silicit glacienních sedimentů, radiolarit je zde velmi vzácný. Mezi novými nálezy vyniká dvojité kýlovité škrabadlo z dvoubarevného

radiolaritu, které je mimořádně pečlivě dokola retušované a jako celek s přihlédnutím k výraznému barevnému efektu inklinuje k užitému umění. Spolu s ním pak vyobrazujeme moustérienský hrot z rohovce typu Troubky-Zdislavice, který je nejspíše starší intruzí (obr. 17). V současnosti je lokalita již povrchovými sběry značně vyčerpaná, a nadto většina nálezové plochy byla nedávno zatravněna. Artefakty se koncentrovaly na východním a severovýchodním svahu od vrcholu kóty, nicméně sbírat štipanou industrii se zde dalo na ploše o průměru cca 200 m až k vrstevnici 328 m n. m.

Vzhledem k tomu, že se jedná v regionu o velmi nápadnou polohu, byla tato nejspíš využívána v paleolitu jako stanice opakované v různých časových obdobích. V dosavadních podchycečných nálezech převládá na lokalitě sice aurignacien, vzácně se však vyskytují i starší intruze středopaleolitických prvků (drásadla a hroty quinson, tayac, moustérien) a poměrně hojná je zde i mladší intruze jako škrabadla typu Lhotka.



Obr. 17. Soběsuky. Dvojité škrabadlo z radiolaritu a moustérienský hrot z rohovce typu Troubky-Zdislavice. Foto P. Šmácho.

Fig. 17. Soběsuky. A double scraper made of radiolarite, and a Mousterian point made of Troubky-Zdislavice-type chert. Photo by P. Šmácho.

Literatura

- Oliva, M. 1987: *Aurignacien na Moravě*. Studie Muzea Kroměřížska '87. Kroměříž: Muzeum Kroměřížska.

Summary

On the hill around the 335.4 m elevation point of Horní Kuče near Soběsuky (Milovice cadastral area, Kroměříž District), a new assemblage of formal tools was recovered, comprising 12 scrapers (including two double scrapers and two of the Lhotka type), three hammer tools, and a Mousterian point. In addition to these, several cores and several dozen pieces of debitage were found at the site. The raw material spectrum is dominated by flint, with radiolarite being very rare. Particularly noteworthy is a double scraper made of two-coloured radiolarite, and a Mousterian point made of the Troubky-Zdislavice-type chert, the latter likely representing an older intrusion (Fig. 17). The site has been heavily depleted by surface collections, and much of the investigated area has recently been grassed over. The finds were concentrated on the eastern and north-eastern slopes of the hilltop, but the chipped stone artefacts were recovered across an area roughly 200 m in diameter, extending down to the 328 m contour line.

Petr Šmácho

Tvarožná (okr. Brno-venkov)

„Na Dlouhých“, „Nad Roketnicí“, Tvarožná I.

Aurignacien. Sídliště. Povrchový sběr. Průzkum. Uložení nálezu: 26 kusů dočasně u autorů, ostatní Moravské zemské muzeum – Ústav Anthropos.

Lokalizace: WGS-84: 49.2086347N, 16.7626892E

Přibližně 2,2 km severo-severozápadně od kostela sv. Mikuláše v Tvarožné, 250 m západně od kóty Na Krátkých (351,9 m n. m.), na mírném západním svahu se v klínu lesa v polní trati „Na Dlouhých“ nachází nejbohatší lokalita aurignacienu na Moravě. Do literatury ji jako první uvedl J. Skutil (1949), který jako jejího objevitele v roce 1936 uvádí J. Lavického, avšak o čtyřicet let později K. Valoch připsal zásluhy o tento mimořádný objev velatickému sedlákovi T. Ondráčkovi (Valoch 1976). Josef Lavický podle svého deníku (Lavický 1935–1943) provedl v letech 1936–1940 na tehdy nesceleném poli 35 sběrů, při nichž našel 2 215 artefaktů. V roce 1939 lokalitu zachytil na perokresbě, a přitom vyznačil barevně (červená paleolit, modrá neolit) nálezové plochy (obr. 18), k nimž dále uvádí, že nálezový klastř ve tvaru písmene L sestává ze dvou koncentrací paleolitické kamenné štípané industrie, v nichž na jedné převládají radiolarity a na druhé naopak bílé patinované kameny. Na lokalitě se též ve dvou malých koncentracích nachází neolitická kamenná industrie. Na jeho obrázku je jako červený bod vyznačen slabý vývěr asi artéské vody, který byl důvodem, proč se pravěcí lidé usadili právě zde, v této pro aurignacien netypické poloze na plošince ve svahu, kde by spíše bylo možno z hlediska sídelních strategií očekávat osídlení raně epigravettské, jako je tomu na nedalekém Vyškovsku a v okolí Zdounek. Podle Lavického poznámek měla nálezová plocha rozlohu 200 × 150 m a rozkládala se na třinácti pruzích úzkých políček a hruškových sadů. Přibližně ze stejného místa, z něhož Lavický zdokumentoval lokalitu perokresbou, pořídila E. Šmachová fotku, ze které lze porovnat stav lokality o 85 let později (obr. 19).

Lze se důvodně domnívat, že největší množství kamenné štípané industrie se zde našlo až v polovině šedesátých let krátce po scelování polí a vytrhávání pařezů při rušení sadů. V roce 1976 uvádí K. Valoch z lokality již 10 015 artefaktů a z toho 1 683 formálních nástrojů. V roce 2010 podle O. Mlejnků počet

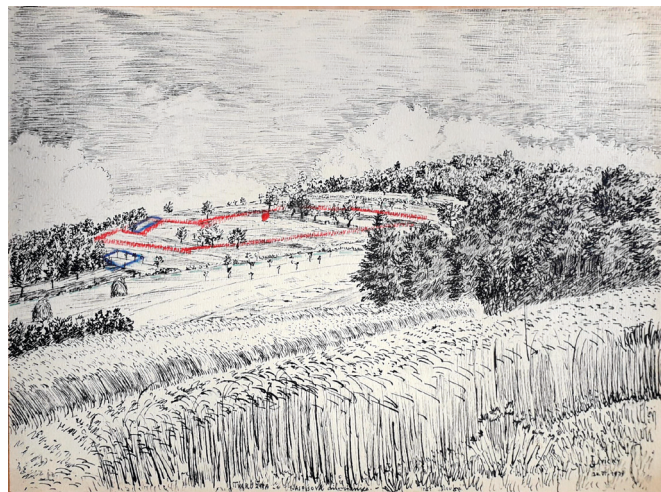


Obr. 19. Tvarožná. Foto lokality z roku 2024 – srovnávací pohled po 85 letech z místa Lavického perokresby. Foto E. Šmachová.

Fig. 19. Tvarožná. Photo of the site taken in 2024 – a comparative view 85 years after Lavický's drawing. Photo by E. Šmachová.

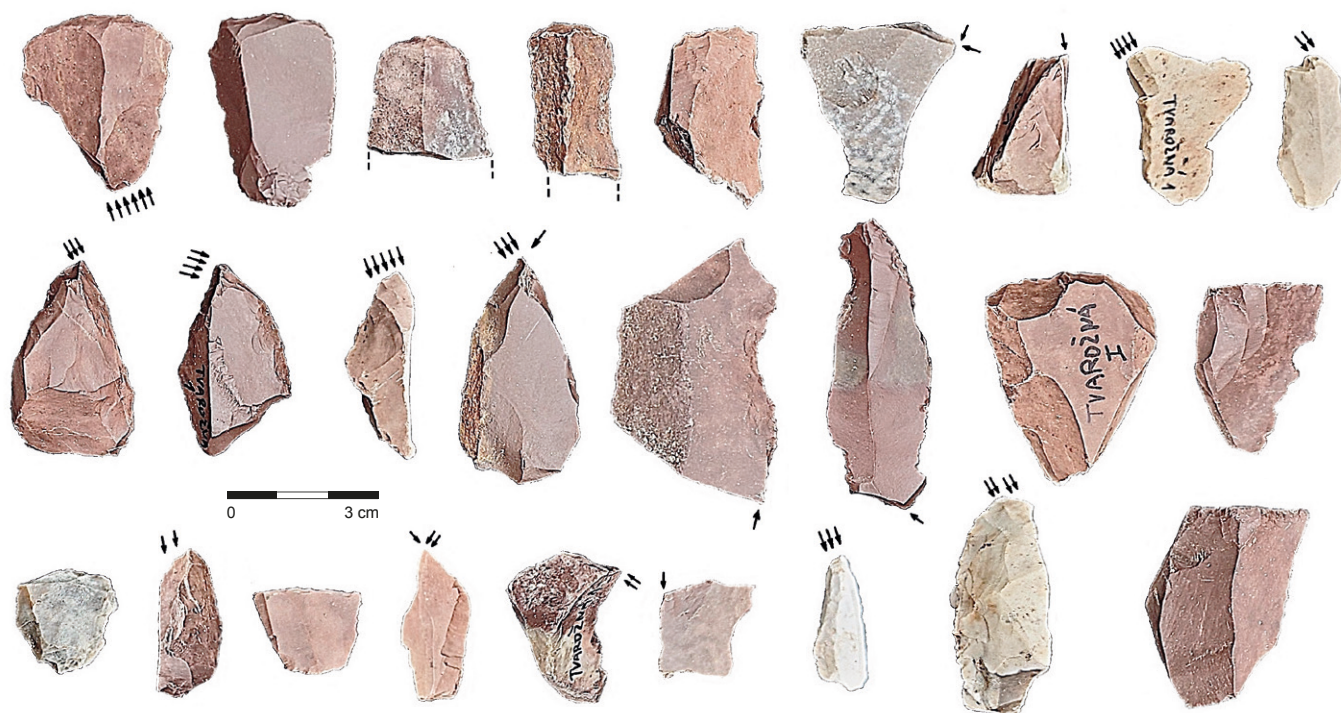
podchycených formálních nástrojů, které tak mohly být i statisticky vyhodnoceny, dosahoval počtu 2 351 kusů. Martin Oliva uvádí, že většina nálezového fondu v Moravském zemském muzeu – Ústav Anthropos, ve kterém z 80 % převažuje radiolarit, se našla na velmi malé ploše cca 15 × 20 m u nevysychající mokřiny, a podle K. Valocha bylo možné najít ojedinělé nálezy prakticky na celé ploše pole o rozměru 200 × 300 m.

Z nižších stovek kusů kamenné štípané industrie nalezených na lokalitě autory zprávy během cca 20 sběrů vyobrazujeme pouze vybrané, dosud nepublikované, formálně klasifikovatelné nástroje a tři jádra (obr. 20). Zvláštní pozornost zasluhuje kombinace škrabadla-rydla, které je provedeno s mimořádnou a až zarážející pečlivostí, kdy nabýváme dojmu, že estetická forma zde zvítězila nad praktickou funkcí. Celkově je naše kolekce z více než z 90 % tvořená drobným výrobním odpadem a různými zlomky, obsahuje však i cca čtyři desítky formálních nástrojů s výraznou převahou rydel, půl tuctu jader v různých stádiích těžby, typologicky však nijak nevybočuje z již dříve publikovaných nevýběrových kolekcí jiných sběratelů zpracovaných M. Olivou (1987; 2023) a O. Mlejnkem (2010). I když kolekce objevená autory zprávy je jen malou výsečí v rámci dosud nalezeného sbírkového fondu, je vhodné na tomto místě dodat jeden z hlediska prostorového členění překvapivý postřeh spočívající v tom, že není i při relativně malém počtu námi nalezených kusů statisticky bezvýznamné, že z menší jihozápadní koncentrace (ve které podle Lavického převažovaly bílé patinované kameny) pocházela všechna námi nalezená škrabadla (8 ks) včetně kombinací škrabadlo-rydlo (2 ks) a škrabadlo-vrub (1 ks). Proti tomu výše ve svahu, kde sice co do počtu kusů i formálních nástrojů bylo nalezeno artefaktů nejvíce, nebylo námi nalezeno ani jediné škrabadlo, zato se zde nacházelo až nápadně mnoho rydel, která naopak v druhé koncentraci níže na svahu nebyla tak výrazně zastoupena. V současnosti je lokalita již prakticky vyčerpaná, a přestože jsme ji už nezachytili v dobách její největší slávy, tak jsme se pokusili zaznamenat to málo, co zbylo po předchozích čtyřech generacích sběratelů, alespoň zákresem nálezových klastřů do ortofotomapy (obr. 21). Lavického pozorování o nápadné převaze bílé patinovaných kamenů nad radiolarity ve spodní části lokality můžeme v zásadě potvrdit, a to přesto, že tyto barvou nápadnější kusy byly nejspíš vysbírávány v minulosti přednostně, neboť jsou pro sběratele lépe viditelné než radiolarit. Dnes zde již obvykle nedominují (s výjimkou dvou našich sběrů), přesto však je jejich zastoupení na tomto místě mnohem výraznější než v horní poloze u nevysychající mokřiny, kde z 95 % v našich sběrech dominoval radiolarit.



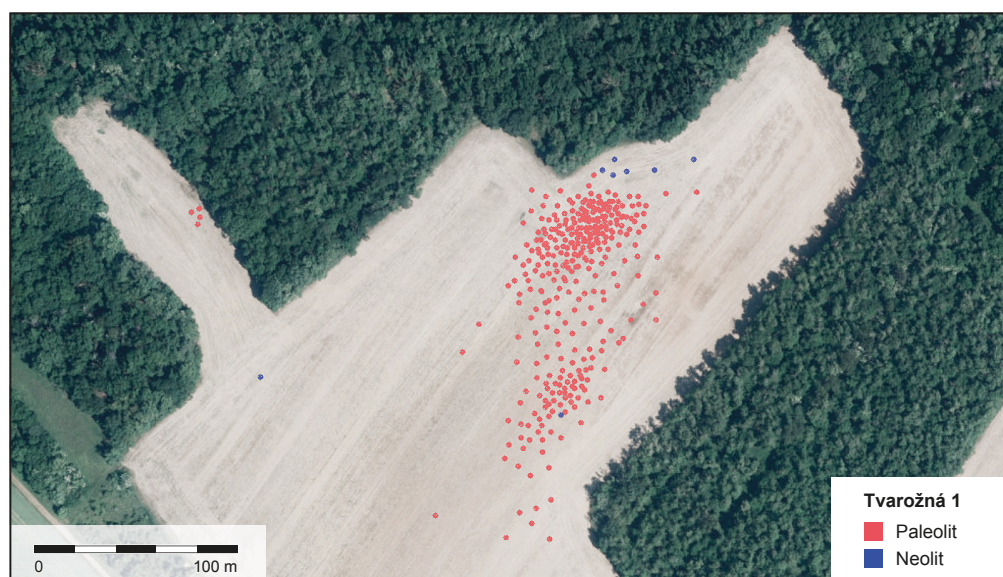
Obr. 18. Tvarožná. Jaspisová diluvialní stanice. Perokresba J. Lavický z roku 1939 s vyznačením nálezových klastřů. Kresba J. Lavický.

Fig. 18. Tvarožná. Diluvial jasper site. Pen-and-ink drawing by J. Lavický from 1939, showing the find clusters. Drawing by J. Lavický.



Obr. 20. Tvarožná. Výběr artefaktů. Foto P. Šmacha.

Fig. 20. Tvarožná. Selection of artefacts. Photo by P. Šmacha.



Obr. 21. Tvarožná. Polohy nálezů v ortofotomapě. Autor P. Šmacha.

Fig. 21. Tvarožná. Location of finds on the orthophoto map. Author P. Šmacha.

Literatura

- Lavický, J. 1935–1943: *Steinzeit* [deník]. Rkp. Uloženo: archiv Ústavu Anthropos, Moravské zemské muzeum, č. AD/28.
- Mlejnek, O. 2010: Tvarožná I, stanice vyvinutého aurignacienu na Moravě. *Acta Musei Moraviae, Scientiae sociales* XCV(1), 17–50.
- Oliva, M. 1987: *Aurignacien na Moravě*. Studie Muzea Kroměřížska '87. Kroměříž: Muzeum Kroměřížska.
- Oliva, M. 2023: Tvarožná. *Přehled výzkumů* 64(1), 165–166.
- Skutil, J. 1949: Tvarožná u Brna, paleolitická stanice s radiolaritovou industrií. *Vlastivědný věstník moravský* 4, 195–198.
- Valoch, K. 1976: Das entwickelte Aurignacien von Tvarožná bei Brno. *Časopis Moravského musea v Brně, vědy společenské* LXI, 7–30.

Summary

At the well-known Aurignacian site of Tvarožná I (Tvarožná cadastral area, Brno-Country District; Fig. 18, 19), several hundred lithic artefacts were recovered over a period of ten years, including around 40 formal tools (Fig. 20). The find clusters were plotted onto an orthophoto (Fig. 21) and compared with historical records from J. Lavický's archaeological diary (Fig. 18).

Petr Šmacha, Eliška Šmachová

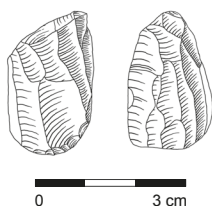
Vídeň (okr. Žďár nad Sázavou)

Obecník.

Pozdní fáze mladého paleolitu. Ojedinělý artefakt. Povrchový nález. Průzkum. Uložení nálezu: dočasně u autora.

Lokalizace: WGS-84: 49.4039619N, 16.0296811E

Na hrázi rybníka Obecník v nadmořské výšce asi 544 m vydvihl L. Jurek jádro, z něhož byly ve dvou různých směrech odraženy čepelky – jde tedy o čepelkové jádro se změněnou orientací redukce. Vyrobené je z čirého křišťálu a nejeví žádné stopy alterace povrchu. Úzké pravidelné negativy svědčí o perfektním zvládnutí odbíjení čepelky, s jakým jsme se v oblasti zdrojů křišťálu na Českomoravské vrchovině dosud nesetkali. Podobně vyspělá technika redukce křišťálové suroviny je doložena pouze na stanici aurignacienu Nová Dědina I na východní Moravě, vždy však jde o kýlovitá škrabadla či jednopodstavová jádérka (Oliva 1987, obr. 32:1–13). Ta naopak chybějí v oblasti zdrojů křišťálů na Českomoravské vrchovině, zatímco bifaciálně opracované artefakty, typické pro střední paleolit, se tu vyskytují opakovaně (Oliva et al. 2024, 103–104). Artefakt lze zařadit do vyspělé fáze mladého paleolitu, nebo dokonce do doby pozdější, čemuž by nasvědčoval nález příčně retušovaného ústěpku z nepatinovaného šedohnědého rohovce jižně od rybníka. Souvislost obou nálezů však není jistá.



Obr. 22. Vídeň. Čepelkové jádro z křišťálu. Kresba T. Janků.

Fig. 22. Vídeň. A crystal core for blades. Drawing by T. Janků.

Literatura

Oliva, M. 1987: *Aurignacien na Moravě*. Studie Muzea Kroměřížska '87. Kroměříž: Muzeum Kroměřížska.

Oliva, M., Šmácho, P., Hanzl, Z. 2024: Středopaleolitická exploatace křišťálu u Mirošova na Českomoravské vrchovině. *Acta Musei Moraviae, Scientiae sociales* CIX(2), 95–109.

Summary

A core for blade production made of rock crystal, showing a change in orientation during reduction (Fig. 22), was found on the dam of the Obecník pond in the cadastral area of the village of Vídeň (Žďár nad Sázavou District).

Lukáš Jurek, Martin Oliva

Výrovce (okr. Znojmo)

„U Radatínky“.

Mladý paleolit. Ojedinělý artefakt. Povrchový sběr. Průzkum. Uložení nálezu: Archeologický ústav AV ČR, Brno, v. v. i.

Lokalizace: WGS-84: 48.9199597N, 16.1189778E

Na podzim roku 2024 se podařilo při jednorázovém povrchovém průzkumu u jižního okraje katastru obce Výrovce, v poloze „U Radatínky“, objevit ojedinělý štípaný artefakt. Jedná se o bilaterálně, z ventrální strany retušovaný, semikortikální ústěp

s výraznou plochou patkou. Artefakt je zhotovený z rohovce typu Krumlovský les, variety I a pokrývá jej lehce prosvítající bílá patina. Vzhledem k tomu, že nejde o typologicky specifický artefakt, může být datován pouze obecně do mladého paleolitu. Nelze vyloučit, že v budoucnu zde může být identifikována nová paleolitická lokalita – nález byl objeven na příhodném místě s dobrým výhledem do krajiny, respektive v nejvyšším bodě ostrožny protáhlé směrem k severovýchodu a situované nad hluboce zaříznutým údolím řeky Jevišovky, v nadmořské výšce okolo 274 m. Prozatím ojedinělý artefakt rozšířil dosavadní stopy po paleolitickém osídlení v této oblasti. Nejbližší mladopaleolitická lokalita se nachází cca 800 m jihozápadně v trati „U Lesa“, po pravé straně silnice z Únanova do Tvoříhráze, a další ojedinělý patinovaný artefakt je uváděn i přímo z katastru Výrovic, v nedaleké poloze „Kopeček“ (Kovárník 1993, 105, 123).

Literatura

Kovárník, J. 1993: Další archeologické nálezy ze Znojemska a Třebíčska. *Přehled výzkumů* 1990, 115–126.

Summary

An isolated patinated flake made of Krumlovský les-type chert was discovered in the 'U Radatínky' field, on the southern edge of the Výrovce cadastral area (Znojmo District). The artefact can broadly be dated to the Upper Paleolithic period.

Jaroslav Bartík, Jaromír Kovárník, David Cibulka

Zdounky (k. ú. Cvrčovice u Zdounek, okr. Kroměříž) „Hájek“.

Aurignacien. Sídliště. Povrchový sběr. Průzkum. Uložení nálezu: Moravské zemské muzeum.

Lokalizace: WGS-84: 49.218358N, 17.3494614E

Z jediného sběru (druhý byl neúspěšný) pochází tableta (odražená úderová plocha jádra) z pazourku, přepálená silicovitá čepelka se stopami opotřebení, tlustý ústěpek z přepáleného silicitu, nekortikální ústěp z bílé patinovaného silicitu a pazourkový ústěpek.

Soubor pochází z bohaté sídelní oikumeny aurignacienu (Oliva 1987, 2022), i když o příslušnosti k tomuto technokomplexu nic přímo nesvědčí (ale ani neodporuje).

Literatura

Oliva, M. 1987: *Aurignacien na Moravě*. Studie Muzea Kroměřížska '87. Kroměříž: Muzeum Kroměřížska.

Oliva, M. 2022: Nové lokality aurignacienu v oblasti Zdounecké brázdy na Kroměřížsku. *Acta Musei Moraviae, Scientiae sociales* CVII(2), 147–172.

Summary

Several artefacts, mostly made of flint and likely associated with the rich Aurignacian occupation of the area, were recovered in Zdounky, on the slope between Cvrčovice and Milovice (Cvrčovice u Zdounek cadastral area, Kroměříž District).

Martin Oliva, Petr Šmácho